

Nr 18

Utlåtande i anledning av motioner om ett statligt obligationslån för bistånd till u-länderna m. m.

I den till bankutskottet hänvisade motionen nr 766 i andra kammaren av herr *Rubin* har med åberopande av vad som anförts i motionen II: 612 hemställts, att riksdagen skall befullmäktiga riksgäldskontoret att under budgetåret 1967/68 emittera ett statligt obligationslån belöpande sig till en summa av 300 miljoner kronor att användas för u-landsbistånd.

I den nämnda motionen II: 612, vilken remitterats till statsutskottet, har samme motionär hemställt att riksdagen för budgetåret 1967/68 skall anvisa tillhoppa 1,06 miljard kronor till u-landsbistånd enligt en i motionen närmare angiven fördelning. I förhållande till vad som föreslagits i statsverkspropositionen innebär detta en utgiftsökning av 656 miljoner kronor, av vilket belopp 300 miljoner kronor enligt motionärens förslag skall täckas genom ett »allmänt u-lån». Beträffande vad motionären anför om anslagsändamål och anslagsfördelning samt om finansiering i övrigt av de föreslagna utgifterna hänvisas till motionen II: 612.

I de likalydande motionerna nr 684 i första kammaren av fru *Lindström m. fl.* och nr 851 i andra kammaren av herr *Wahlund m. fl.* redovisas olika tänkbara metoder för finansiering av en utvidgad u-landshjälp och framhålles att uppsplittringen på olika förslag i detta hänseende medför risk för att förslagen slår ut varandra under behandlingen i olika utskott och att inget förslag erhåller tillräckligt starkt stöd för att skapa de resurser som alla u-landshjälpens anhängare enligt motionärerna anser behövliga och angelägna att åvägabringa. Motionärerna förordar att u-landshjälpens anslagsfrågor skall behandlas i ett sammanhang, lämpligen i ett sammansatt utskott, där erfarenheterna av både u-landshjälpens arbete och av bevillningsfrågor kan göra sig gällande och bedömningarna sammanvägas. Motionerna utmynnar i en hemställan om att motionerna skall »överlämnas till vederbörande utskott för att av dem tagas i beaktande vid överläggning inom utskotten angående behandlingen av det stora frågekomplex som u-landshjälpen utgör».

Sistnämnda motioner — i fråga om vilkas innehåll i övrigt utskottet hänvisar till motionen I: 684 — har förutom till bankoutskottet remitterats till statsutskottet, bevillningsutskottet och lagutskott. Ställningstaganden till motionerna har redovisats av bevillningsutskottet i dess betänkande nr 2 och av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 2.

Vissa uppgifter om den statliga upplåningen

Enligt det i årets statsverksproposition framlagda riksstatsförslaget beräknas statsutgifterna under budgetåret 1967/68 uppgå till totalt 36 091 milj. kr. Statsinkomsterna, som enligt tidigare gällande beräkningsgrunder kunnat uppskattas till 33 556 milj. kr., förutses till följd av höjda skatter och avgifter komma att öka med ytterligare 1 440 milj. kr. Den statliga totalbudgetens saldo beräknas sålunda bli ett underskott av 1 095 milj. kr., vilket belopp utgör det kalkylerade statliga upplåningsbehovet. Statsskulden uppgick vid slutet av budgetåret 1965/66 till 19,6 miljarder kr. Den fonderade statsskulden — med minst fem års ursprunglig löptid — utgjorde härav inte fullt 16 miljarder kr.

Vilken upplåning som verkligen kommer till stånd betingas av statsbudgetens kassamässiga utfall. Samhällsekonomiska bedömningar påverkar dessutom upplåningsbesluten. Riksgäldskontorets länepolitik utformas numera i nära samråd med riksbanken.

En grundläggande princip för den statliga upplåningen får sägas vara att specialdestination av lånemedel till vissa angivna utgiftsändamål icke förekommer. Undantag från denna princip gjordes dock under andra världskriget, då flera s. k. försvarslån emitterades. Dessa lån, som var av osedvanlig storlek — nämnas må att statsskulden under budgetåren 1939/40—1944/45 ökade från 2,4 miljarder kr. till inemot 10 miljarder kr. — utformades med hänsyn till ekonomisk-politiska överväganden och syftade sålunda bl. a. till att minska det till följd av knappheten på varor rådande köpkraftsöverskottet.

Utskottet

Det i motionen II: 766 framlagda förslaget om ett särskilt statligt obligationslån om 300 miljoner kronor att användas för u-landsbistånd avser att ange en källa varifrån medel skall kunna erhållas till den kraftiga ökning av anslagen till internationell hjälpverksamhet som samme motionär förespråkade i motionen II: 612. Sistnämnda motion har liksom andra motioner med liknande syfte hänvisats till statsutskottet. Då det måste få ankomma på statsutskottet att pröva frågan om en eventuell utvidgning av medelsramen för internationell biståndsverksamhet behandlar bankoutskottet i detta sammanhang blott frågan om lämpligheten att, därest en sådan utvidgning skulle anses önskvärd, delvis täcka det uppkommande medelsbehovet genom emission av ett särskilt obligationslån.

Behandling av u-landshjälpens anslagsfrågor i ett sammanhang, lämpligen i ett sammansatt utskott, har förordats i motionerna I: 684 och II: 851. Av

de utskott som berörts av detta önskemål har bevillningsutskottet och andra lagutskottet numera avgivit betänkanden i anledning av motioner som för dem i sammanhanget varit aktuella, och kamrarna har också fattat beslut i dessa ärenden. Bankoutskottet, som inte ansett det påkallat att ta initiativ till sammansatt utskott för behandling av motionen II: 766, finner för sin del inte anledning att föreslå riksdagen någon åtgärd i anledning av det nämnda motionsparet.

Det i motionen II: 766 väckta förslaget går ut på specialdestination av statliga lånemedel till internationell hjälpverksamhet. En sådan åtgärd är enligt utskottets mening inte lämplig. Bortsett från de särskilda fall där inom statsbudgetens ram specialdestination är föreskriven bör statsinkomsterna i sin helhet jämte upplånade medel anses stå till förfogande för att täcka de totala statsutgifterna. Det statliga upplåningsbehovet är sålunda att betrakta som en saldopost. Förutom att sammankopplingen mellan en viss emission av statsobligationer och en viss statsutgift får betraktas som missvisande, bör också observeras att de statliga obligationslånens omfattning måste bestämmas med hänsyn till rådande utrymme på kredit- och kapitalmarknaden. Den i statsverkspropositionen redovisade kalkylen för den statliga upplåningen under budgetåret 1967/68 är grundad på en bedömning av detta utrymme.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet,

A. att motionerna I: 684 och II: 851, såvitt de hänvisats till bankoutskottet, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

B. att motionen II: 766 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 30 mars 1967

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Åke Larsson, Palm, Lundin, Lundberg, Mattsson* och Brundin;

från andra kammaren: herr Regnéll, fru Renström-Ingenäs*, herrar Hagnell, Berglund, Franzén i Motala, Börjesson i Glömminge, Bengtsson i Landskrona och Larsson i Umeå.

*_Ej närvarande vid justeringen.

